

П'ЯНИЦЯ

*Присвячую
«великому писателєві руської землі»,
гр. Л. Н. Толстому*

Був-то раз собі п'яниця:
Все пропив, що тільки мав.
Чи то піст був, чи м'ясниця,
Все один закón тримав:
Чарка, «бляшка» чи скляниця —
Пив і все припоминав:
«Дай нам, боже, що нам треба,
А по смерті гоп до неба!»

Чоловіче чи жіноче
Товариство — він любив;
Як ніхто вже пить не хоче,
Він хоч до сволюка пив:
«Цур та пек! Здоров, сволюче!
Щоб ти черги не хибив!
Дай нам, боже, що нам треба,
А по смерті гоп до неба!»

І таку вже мав натуру:
Ніде чарки не минав,
Добрий трунок пив, чи люру,
Чи кінчив, чи починав,
То все щиро, а не з дуру
Ім'я боже споминав:
«Дай нам, боже, що нам треба,
А по смерті гоп до неба!»

Та зимою раз, підпивши,
Ніччю з коршми прямцював;
Стежку просту змиливши,
У снігу заночував,—

Мов в перину ноги вкривши,
Як заснув, то вже й не встав.
Мов пташина сонна, біла,
Дух стрепавсь і пурхнув з тіла.

Прокидаєсь. «Бррру! Огідно!
Адже ж се я вмер, бігме!»
Труп в снігу, що вже й не видно,
Дух стрілою вгору дме.
Стало страшно так і встидно...
«Ну, як чорт мене візьме?
Ще смолу заставить пити!
Радше б в «Общество» вступити!»

Та тепер було вже пізно:
Райська брама перед ним,
І згори глядить так грізно
Огнекрилий херувим.
Коло брами не завізно —
Стука-стука бідний Клим,
Шепче, ждучи ласки з неба:
«Дай нам, боже, що нам треба!»

Пан біг в небі зачуває —
Знає, хто се, та мовчить
І Петрові повідає:
«Глянь-но, Петре, хтось стучить!»
Ось Петро ключа виймає
І до фірточки спішить.
«Хто там, гей? Чого потреба?
Хто калатає до неба?»

«Прошу ласки,— Клим озвався,—
Я п'яниця, звуся Клим».
«Що, п'яниця?— розкричався
Божий ключник.— Геть із ним!
Ти, небоже, в пекло справся —
Тут не є п'яницям прийм!»
Похололо в Кліма в серці,
Далі так спитав крізь дверці:

«Божа воля й суд небесний,
Против нього нам не стат!»

Та скажи, мій пане чесний,
Як тя маю величати?
Чую голос твій чудесний,
Та парсуни не видать».
Та Петро сим образився,
Так на Клима розгрозився:

«Дурню, ти собі гадаєш,
Що й у нас ваш польський лад?
За що ти мя паном лаєш?
Чи то тут панів є склад?
Всі ми в небі рівні, знаєш!
Всякий всякому ми брат.
Я не жаден пан канчучник,
Я Петро, небесний ключник!»

«А то ти, святенький Петре! —
Клим утішно одвічав.—
Чом же так гірке, не тепле
Слово ти мені кричав?
А забув, як сам запекле
Ти Ісуса відрицав?
Я, щоправда, пив надмірно,
Та Христа державсь все вірно».

Вчув Петро, висок почухав,
Губи міцно затиснув.
Далі «руської» понюхав
Та й тихенько геть шмигнув.
А п'яниця слухав-слухав,—
Знов у браму грюконув;
Та тремтить, та стиха шепче:
«Дай нам, боже, що найлегше!»

Пан біг в небі зачуває —
Знає, хто се, та мовчить
І Павлові повідає:
«Глянь-но, Павле, хтось стучить!»
Ось Павло свій меч виймає
І до брами ним бряжчить.
«Хто там? Жив, знать, дуже свято,
Що так в браму б'єш завзято?»

«Прощу ласки,— Клим озвався,—
Я п'яниця, звуся Клим».

«Що, п'яниця б тут ще пхався?
Чи тут коршма? Геть із ним!
Марш у пекло! К чорту стався!
Марш в огонь, смолу і дим!»
Став Клим, мов окропом змитий,
Далі так став говорити:

«В пекло, кажеш? Га, сли мушу,
То воно вже не втече.
А ти хто, небесний мужу?
Ось що рад я знати ще.
Голос твій паде у душу,
Та не бачу тя в лице».
З неба голос б'є здоровий:
«Я Павло, слуга Христовий!»

«А, то ти, святенький Павле! —
Клим до нього гнеть озвесь.—
Ось хто тут в розкоші плавле!
Так се ти мя геть женеш?
А забув, колишній Савле,
Як ти двигав камінець,
Степана каменувати,
Всіх христян хтів мордувати?»

Бачиш, хоч який я грішний —
Горлом більш, ніж слід, текло,—
Але знає бог всевишній —
На таке не згоден зло.
А ти в дим мя гониш вічний!»
Не дослухував Павло:
Сюди-туди озирнувся
Та й від брами геть вернувся.

Ждав наш Клим, що з того вийде,
Далі знов до брами б'є.
Каже пан біг: «Гей, Давиде,
А поглянь-но, хто там є?»
Взяв Давид «свое хламиде»,
Перед брамою стає:
«Хто ти? Що там за помана
Розщибається відрана?»

«Прошу ласки,— Клим озвався,—
Я п'яниця, звуся Клим».
«Що, п'яниця тут припхався?
Тут не місце! Геть із ним!
Там у пекло к чорту стався
Пить огонь, смолу і дим!»
Став наш Клим, хоч сісти й плакати,
Далі так почав балакати:

«Острій наказ твій, та, певно,
Маєш право так владати.
Та скажи, благаю ревно:
Хто ти? Рад би я вгадати.
Голос твій страшний смертельно,
Та парсуни не видати».
«Та й дурак же ти безмізкий!
Я Давид є, цар жидівський!»

«А, то ти, Єссеїв синку?
Бач, який ти острій став!
Чи як Урієву жінку
В чоловіка ти украв,
А самому лист в торбинку
З засудом на смерть поклав,
Як дівчат, невинні діти,
Заставляв ти труп свій гріти,

Чи тоді ти присвятився?
Я п'яниця, бачить біг,
Та сли б так в гріхи вгатився,
Сли б такий один лиш гріх
В мене на душі світився,
То я б просто в пекло біг».
Вчувши се, Давид лиш плюнув
Та й від брами геть посунув.

Знов б'є в двері Клим, аж стогне;
Пан біг слуха та мовчить.
Далі каже: «Соломоне,
Глянь-но, хто там так гурчить?»
Той надів «своє короне»,
Йде до брами та й бурчить:
«Хто ти є? Чого бажаєш?
Що тут браму розбиваєш?»

«Прошу ласки,— Клим озвався,—
Я п'яниця, звуся Клим».
«Що, п'яниця тут припхався?
Тут хіба п'яницям прийм?
Геть іди, до біса стався,
В пекло лізь, у сірку й дим!»
Став наш Клим, засумувався,
Далі ось як обізвався:

«Вже четвертий раз се чую,
Що мій пляц на пекла дні.
Та заким ще помандрую
Там, де пряхуть у огні,
Ласку зволь мені отсюю:
Хто ти є, скажи мені!»
«Ну, се ласка невелика:
Я є Соломон-владика».

«Соломоне, як же ж марно
Смієш ти мене губить?
Чи забув ти, як-то гарно
Вісімсот жінок любить?
Я з одною жив безкарно...
Також бóвванам кадить
Я не думав анітрішки,
Хоч вони в нас ходять пішки».

Вчувши слово те, як змитий,
Соломон кудись побіг.
Клим став знов у браму бити,
Далі крикнув, як лиш міг:
«Господи, чи ти сердитий,
Чи лиш суд святих твоїх
Від небесного одвірка
Гонить мя, де дим і сірка?

Господи, я грішний, клятий,
Та оті святці, що тут
Приходили геть мя гнати,
Ще грішнішії, мабуть!
Можуть ті тут панувати —
То найди й для мене кут:
Я ж не бив, не дер, не смикав
І твоє ім'я все кликав».

Пан біг в небі все те слухав,
Усміхавсь і ждав кінця.
Клим до брами вже не бухав,
Став, мов та блудна вівця,
І розплакавсь. Бог порухав
В плечі Ноя-праотця:
«Глянь-но, Ною-небораче,
Там під брамою хтось плаче».

Ной потюпав, прислухаєсь:
Справді, плаче і рида.
Ось він лагідно питаєсь:
«Хто там?» Клим відповіда:
«Клим, п'яниця. Кепсько маєсь!
Смирно я прийшов сюда,
Ласки в бога доступити,
А мене шлють сірку пити».

«Сірку пити? Тьфу, небоже!
Навіть найстаршим чортам
Се пиття зовсім негоже,
Не то нам! Та біс їй там!
Хто як хто, а Ной те може
Присвідчить усім світам:
Попри звісні райські ябка
Є найліпше — добра капка.

О, вживав — не укриваю —
Тої капочки і я,
І о ній ще й нині в раї
Згадує душа моя.
То й на тебе бог, гадаю,
Не візьме з кута кия.
Сли лиш тим гріхом ти грішний,
То ходи у рай предвічний!»

І Ной, батько сідоглавий,
Клима стиха в рай впуска.
Пан біг, добрий і ласкавий,
Тож не вигнав п'яка.
Ну, питає хто цікавий,
А мораль сьогó яка?
О, моралі тут три бочки,
Ось дві-три важніші точки:

Любиш, брате, чарку живо,
Дякуй богу і за се!
Лучче хто п'є мід і пиво,
Ніж хто братню кровцю ссе.
Не з п'яниць найбільше жниво
Чорт у пекло понесе.
Ти ж по смерті по-пияцьки
Лізь у небо хоч би рачки.

Сли святі тебе полають,
Ти надії ще не трать:
Свій уряд вони лиш знають,
Не всю божу благодать.
Просьби, сльози силу мають
Ноя в поміч підізвать.
Та ще й те май на прикметі:
Впивсь — спи в коршмі, не в замéті!

Відень, декабр 1892